

Comuniune în slujba adevărului

iubește teatrul

M-am întrebat adesea care este secretul farmecului mereu proaspăt, al „magiei” indiscutabile pe care o exercită teatrul, această artă ale cărei rădăcini se pierd în străfundurile mitologiei! ?!

Nu cred că pot da un răspuns satisfăcător nici acum.

A da un răspuns e cu atât mai dificil cu cât, în fond, toate aparențele vin să contrazică trăinicia și forța inepuizabilă de care a dat dovadă această artă mereu vie, capabilă de resurrecție în cele mai neașteptate momente. Pe o suprafață mică, mereu aceeași, numită scenă, mobilată cu o recuzită inevitabil limitată și artificioasă (uneori chiar și fără), apar cîteva, mai multe sau mai puține, personaje, care dialoghează (*dia* = cu și *legein* = a vorbi). După cum bine se știe, teatrul e o artă sincretică, cum se spune în dicționare, o „sinteză a mijloacelor plastice și expresive ale poeziei, muzicii, dansului, decorului care conlucrează la transformarea scenică a actorului ca element constitutiv fundamental al spectacolului teatral”. Sincretismul nu este însă, cu necesitate, o calitate. Teatrul nu e nici pictură, nu e nici muzică, nu e nici dans etc.; e din toate cîte ceva, o „sinteză”; la urma urmelor o „conlucrare” care nu întotdeauna funcționează benefic. Nimeni nu poate tăgădui convenționalismul acestei arte.

Și atunci, care este secretul ?

Să constea el în faptul că, mai mult decît în alte arte, în spectacolul teatral omul se regăsește pe sine mai repede și mai direct, într-o formă ce-i este mai accesibilă decît limbajul altor arte (al muzicii, al picturii sau sculpturii) ?

Sau poate pentru că ne propune cu ajutorul altora (al autorului, interpreților și al regizorului) un alt mod de a

vedea și desluși viața noastră cea de toate zilele, sensurile ei mai adînci și nevăzute ?

Sau poate pentru că ideile transmise prin intermediul teatrului, intrupate în carnea și oasele personajelor, în ceea ce ele fac și sînt (personaje tot atît de vii ca și spectacolul), sînt „idei care se văd”, cum ar fi spus Camil Petrescu, și au, din această cauză, un impact mai puternic asupra noastră, afectîndu-ne nu numai intelectul ci și sensibilitatea ?

Cred că la toate aceste întrebări se poate da un răspuns afirmativ, dar din aglutinarea lor s-ar putea isca un adevăr. Un adevăr relativ însă, căci nu sînt singurele întrebări ce pot fi formulate.

Hegel, într-unul din impulsurile lui panlogiste, putuse să exclame: „Totul este un silogism!” Cred că mult mai îndreptățit, cînd este vorba despre om, am putea spune că: „Totul este un dialog!” De la naștere și pînă la moarte, viața omului este un permanent dialog cu tot ce-l înconjoară: cu natura și cu semenii săi. Dialogul e forma cea mai vie de interogare universală, de dedublare a unicului în laturile sale contrare, de manifestare a scindării și a unificării, a contradicției și armoniei, a întrebării și răspunsului.

Sigur, mi se va putea obiecta: dumneata uîți că există și monologul ?

Nu, nu uit! Monologul e tot vorbire cu (vorbire cu sine însuși). Monologul nu e, nici el, decît o formă mascată a dialogului. A vorbi indiferent cu cine, cu luna sau stelele de pe firmament, cu semenii tăi sau cu tine însuși înseamnă, privind lucrurile în profunzime, să dialoghezi. Și în monolog apare dedublarea unicului. Fundamentele spiritului critic sînt așezate pe întrebări și răspunsuri. Nu întîmplător, pentru grecii antici, dialogul semnifica un contact nemijlocit al cunoștințelor prin convorbire, o comuniune în slujba adevărului. Acesta e și sensul dialecticii primare, originare. Forța teatrului, ca artă a dialogului, mi se pare a-și trage seva inepuizabilă tocmai din capacitatea sa, mai mult decît alte arte, de a pune în contact nemijlocit conștiințele, prin convorbire. Teatrul e, așadar, o formă de nemijlocit a comuniunii puse în slujba adevărului.

Nu e și aceasta o explicație a perenității sale ?

toată lumea

iubește teatrul